

gruppen känt, att nödiga förberedande åtgärder för skapande av ett svenskt biskopsstift, en svensk skolstyrelse eller avdelning av skolstyrelsen samt ett svenskt län i Österbotten ävensom för självförvaltningens införande även i övriga delar av landet hunnit den utveckling, att frågorna redan bort kunna upptagas till slutligt avgörande. Lantdagsgruppen hade vidare som ett viktigt villkor uppställt kravet på stiftandet av en särskild grundlag, innefattande normer för de bägge nationalspråkens och nationaliteternas inbördes ställning.

De ovanberörda, i utsikt ställda administrativa åtgärderna ha tillsvidare icke nått utöver förberedelsens stadium. Vad åter grundlagsstadgandena beträffar, har regeringen visserligen i sin proposition till Lantdagen angående regeringsform för Finland upptagit en del paragrafer, som beröra förhållandena mellan landets två nationaliteter. Dessa paragrafer äro till sin affattning delvis dock så obestämda, att de ur svensk synpunkt icke kunna anses tillfredställande, vartill kommer, att uttömmande bestämmelser i detta avseende icke kunna inrymmas i en regeringsform.

Vi nödgas under sådana förhållanden fastslå, att i närvarande stund inga tillförlitliga garantier finnas för uppfyllandet av den svenska befolkningens i landet enhälliga önskemål.

Enär emellertid en på ömsesidigt samförstånd grundad lösning av nationalitetsfrågan i Finland nu är en oavvislig nödvändighet, finna vi oss föranlättna att anhålla om besked, huruvida Regeringen är villig att omedelbart skrida till handling. Snabba åtgärder äro desto mer påkallade som, enligt vad även Regeringen torde ha sig bekant, nationalitetsfrågans svävande läge varit egenat att överallt bland den svenska befolkningen i landet väcka oro och bekymmer. Den rådande stämningen bland denna befolkning har tagit sig uttryck bl. a. i utseendet av en särskild svensk representation, som i dagarna skall sammanträda. Det vore helt säkert till största bättnad för samförståndet inom landet, om Regeringen, för den händelse allvarliga avsikter i sådan riktning förefinnas, med det snaraste skulle klart och tydligt framlägga sitt program för den definitiva lösningen av här berörda frågor.

Med hänvisning till ovanstående få vi sålunda värdsamt till Regeringens besvarande framställa följande:

vilka administrativa åtgärder, hänförande sig till nationalitetsfrågan, ämnar Regeringen nu genomföra, och när kan beslut i detta avseende emotses?

är lagförslag angående självstyrelseområdets införande i huvudsaklig överensstämmelse med 1917 års lantdagspetition snart att förvänta?

har Regeringen för avsikt att, om den svenska befolkningens intressen fullt betryggande nationalitetsstadganden icke i sammanhang med en regeringsform bliva antagna, framlägga proposition angående en särskild grundlag, innefattande sådana stadganden?

är Regeringen beredd att med sin auktoritet stödja arbetet på nationalitetsfrågans snara och tillfredställande lösning?

Helsingfors, den 14 maj 1919.

Ernst Estlander.

Oskar Nix.	Edv. Helenelund.
John Österholm.	Georg v. Wendt.
Artur Eklund.	Karl Fr. Laurén.
Ernst von Born.	Rafael Colliander.
Axel Palmgren.	S. Wilh. Roos.
Ragnar Furuhjelm.	Arthur af Forselles.
Georg Schauman.	K. V. Åkerblom.
Eirik Hornborg.	Annie Furuhjelm.
Johannes Miemois.	J. E. Hästbacka.
Johan Broända.	Hj. J. Procopé.

P u h e m i e s: Valtioapäiväjärjestyksen 32 §:n mukaan tulee asian olla pöydällä johonkin seuraavaan täysi-istuntoon.

Asia p a n n a a n p ö y d ä l l e seuraavan täysi-istuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen Suomen Hallitusmuodoksi.

sisältävä hallituksen esitys n:o 17, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään.

Keskustelu:

Ed. Estlander: Det har på sina håll be-tecknats såsom den nuvarande regeringens måhända förnämsta uppgift att avlåta till lantdagen denna proposition. Under sådana omständigheter hade man kunnat förvänta att propositionen skulle hava tidigare avlåtits så att densamma hade kunnat komma att utöva inflytande på denna i själva verket synnerligen viktiga frågas av-

görande inom lantdagen. Regeringen hade bort fatta såsom sin uppgift att ifråga om grundprinciperna för den blivande regeringsformen vägleda lantdagens arbete. I stället finner man nu att regeringen för det första så sent avlätit sin proposition, att den därigenom av sagt sig inflytande på utvecklingens gång, och för det andra ännu därtill, i stället för att söka genom sin proposition inverka lugnande på en otålig och obehärskad parlamentsopinion, själv direkte tagit intryck av densamma — åtminstone kan jag ej annorlunda uppfatta det egendomliga förhållandet, att regeringen särskilt i en av de viktigaste punkterna i regeringsformen uppenbarligen har låtit vägleda sig av vad som vid behandlingen av inom lantdagen framlagda motionsförslag åtminstone preliminärt redan fastslagits. Jag syftar härmed på det sakförhållande att i regeringens proposition den paragraf, som innehåller bestämmelser om presidentvalet, fått en lindrigast sagt oväntad formulering. Också i en annan viktig punkt, nämligen frågan om presidentens veto, vilken jämte frågan om presidentens val måste anses vara kardinalpunkter i en statsförfattning, byggd på republikansk grund — i dessa tvenne punkter har regeringen, så långt från att söka åvåga bringa möjlighet av en samlad opinion inom lantdagen, i stället gått till de yttersta gränserna, och såvitt man nu åtminstone kan se omöjliggjort uppnående av samförstånd. Under dessa förhållanden kan jag ej annat än såsom min uppfattning framhålla, att det måhända varit lyckligare om denna regeringsproposition förblivit ogjord.

Ed. Sch a u m a n: Det är med en känsla av stor tillfredsställelse som denna proposition mottages av den, som anser och alltid ansett, att den republikanska styrelseformen bäst motsvarar vårt folks behov, i synnerhet nu, då det gällt för folket att efter självständighetsförklaringen skapa sig en ny konstitution. Frågan om regeringsformen har varit nära att genom ytterlighetspartiernas på båda sidor tillvägagående råka på avvägar, men frågan har nu åter kommit i rätta gängor. Vi ha behövt ett och ett halft år för att nå därhän, och under en tid, då allt går så fort som under de senaste åren, då händelserna med sådan snabbhet och sådan mångfald avlösa varandra, beteckna dessa aderton månader en lång period. Men de erfarenheter, som vi under denna tidrymd köpt, och köpt till dyrt pris, ha säkert varit för vår konstitutionella och vår allmänna politiska utveckling av uppfostrande betydelse, och då är det slöseri av kraft, som förefaller att ha ägt rum, icke enbart ett slöseri, utan snarare eller åtmin-

stone därjämte en källa till förnyelse och framåtskridande. Från försöken att skapa å ena sidan ett antiparlamentariskt rådsvalde, en proletariats diktatur, å andra sidan en konstitutionell monarki, som i förening med ändringar i lantdagens sammansättning skulle hava möjliggjort ett annat slags fåmannavalde, från dessa försök hava vi nu således kommit tillbaka till utgångspunkten. Det gäller åter, liksom i december 1917, att få till stånd ett demokratiskt styrelsesätt på republikansk grund.

Regeringen har vid valet mellan de olika formerna av republikanskt-demokratiskt styrelsesätt, som förekomma, stannat vid ett, som närmast erinrar om det franska. Det är en fransk parlamentarism, denna parlamentarism, som man icke oriktigt benämnt den oäkta parlamentarismen, som regeringens proposition går ut på. Presidenten skall väljas av folkrepresentationen, icke, såsom i Förenta staterna är fallet och såsom för Tysklands vidkommande föreslagits, genom direkta val av folket. Jag medgiver, att valet av president genom riksdagen är mer praktiskt än det direkta eller genom en särskild elektorsförsamling försiggående folkvalet. Det bryter tillika udden av monarkisternas invändning beträffande olägenheterna av presidentval. Men presidenten kommer därigenom i ett beroende av riksdagen, som gör hans ställning till något helt annat än den borde vara, i synnerhet om man, såsom i regeringens proposition föreslås, vill tilldela presidenten sanktions- och vetorätt.

För min del tänker jag mig presidentens ställning till representationen i ett land som värt lämpligast vara den av en riksdagens kontrollant. Men lika litet som man i det ekonomiska livet väljer sin egen revisor, lika litet väljer man i det politiska livet sin egen kontrollant. Riksdagens kontrollant skall hämta sin makt eller sin myndighet ur samma källa som riksdagen, således vara folkvald, men icke riksdagsvald. Vad ligger det för en mening eller styrka i presidentens rätt att upplösa riksdagen — en ur parlamentarisk synpunkt alldeles nödvändig rätt, därför att nyval, såsom vi veta, fungera såsom en förträfflig regulator eller kontrollapparat —, vilken betydelse, säger jag, har upplösningsrätten, om presidenten väljes av riksdagen? Det är ju klart, att han drager sig för att upplösa t. ex. samma riksdag, som givit honom hans höga embete. Republikens president bör, om hans ställning icke skall förfuskas, väljas direkt eller indirekt genom en särskild elektorsförsamling av folket. Han skall hava rätten att genom upplösning av riksdagen, genom utskrivning av nya val, vädja

till folket. Jag skulle dock gärna för min del tillägga, såsom i det nya förslaget till konstitution för Tyskland gjorts, att han får begagna sig av denna rätt endast en gång av samma anledning, men måhända är i praktiken ett dylikt stadgande överflödigt.

Å andra sidan bör enligt min åsikt presidentens förhållande till riksdagen i övrigt icke ordnas så, att honom tilldelas sanktions- och vetorätt. Detta kan nu låta mycket radikalt men i verkligheten förhåller det sig annorlunda. I ett parlamentariskt statsskick, som vårt redan är och som det enligt regeringsformen, ifall den antages, ännu mer kommer att bli, är presidentens sanktions- och vetorätt meningslös. På papperet finnes samma rätt också i Frankrike, men den har aldrig tillämpats. Jag skall be att få anföra vad en utmärkt kännare av det konstitutionellt-demokratiska statsskicket, Karl Staaff, säger om sanktions- och vetorätten i Frankrike. Han säger: „Det borde icke behövas mycken eftertanke för att inse att, om detta stadgande aldrig blivit tillämpat, så är det därför att det i själva verket icke passar särdeles väl ihop med den grundsats, vilken ligger till grund för hela statsskicket, nämligen parlamentarismen. Ett veto, absolut eller suspensivt, från regeringsmaktens sida skulle ju förutsätta att parlamentet vidtogte lagar som regeringen ogillade. Men om en parlamentarisk regering ogillar ett lagförslag, så bör den i själva parlamentet, där ministrarna ha sin plats, meddela denna sin uppfattning, innan lagen antages. Vilja kamrarna icke lyssna till denna uppfattning, uppstår ministerkris. Andra ministrar, som överensstämma med kammarens uppfattning, komma då till makten. I ett parlamentariskt skick är således varje regeringsveto i regel uteslutet, därför att den uppfattning hos regeringen som skulle framkalla vetots användning redan i annan form bort bliva parlamentet delgiven och parlamentet efter erhållen kännedom därom bör definitivt hava fattat sitt beslut och därmed gjort sin vilja gällande. Tillämpningen av ett presidentveto i den franska republiken stöter följaktligen på två hinder: styrelsesättets grundsatser förbjuda både presidenten att handla annat än enligt de ansvariga ministrarnas råd och ministrarna att tillråda utövning av vetorätten.” Av samma åsikt äro också andra kännare av det franska statsskicket, vilka i politiskt hänseende icke stå på samma ståndpunkt som Staaff i tiden intog.

Man har med vetorätten åsyftat att möjliggöra, att riksdagsbeslut i lagstiftningsärenden ytterligare skola prövas av en senare riksdag. Men nu ha vi i vår L. O. ett stadgande, som

åsyftar precis detsamma, det nämligen att en tredjedel av lantdagen kan åstadkomma att ett lagförslag förklaras vilande, och ifråga om grundlag endast en sjettedel av lantdagen. Presidenten måste således, om han begagnar sig av sin vetorätt, stöja sig på ett mindre tal än denna tredjedel, resp. sjettedel, i riksdagen. Detta synes dock väl betänkligt. Man invänder, att presidenten stöder sig på högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen, vilka han äger att före sanktionen höra. Men är det i ett parlamentariskt statsskick lämpligt att indraga dessa domstolar, vilkas oberoende även jag för min del önskar, uti de politiska och konstitutionella striderna? Enligt förslaget till ny konstitution för tyska riket har rikspresidenten endast att promulgera de av riksdagen antagna lagarna, och så synes det mig böra vara även hos oss. För dem, som hålla på vetorätten, bör det icke vara svårt att göra denna eftergift, ty någon faktisk betydelse kommer ett stadgande av det innehåll, som föreligger i regeringens proposition, ändå icke att få.

Detta om presidentens och riksdagens inbördes ställning.

Ett stadgande rörande statsrådets förhållande till regeringen, som saknas i propositionen och som synes mig böra i regeringsformen ingå, är statsrådets skyldigkännande att till riksdagen och dess grundlagsutskott överlämna alla sedan senaste riksdagsmöte tillkomna statsrådsprotokoll med undantag av dem, som angå kommandoärenden. Ett dylikt stadgande finnes i Sveriges regeringsform § 105. Man kunde invända, att detta stadgande tillhör ett konstitutionellt statsskick och icke ett parlamentariskt, men jag kan icke för min del erkänna riktigheten av denna invändning. Utan ett dylikt stadgande förlorar i varje fall lagen om statsrådets ansvarighet inför riksdagen en stor del av sin betydelse.

Jag beklagar slutligen, att stadgande om en riksdagens justitieombudsman icke ingår i den nu överlämnade propositionen.

Jag skall icke längre uppehålla mig vid propositionens enskildheter och anhåller endast, att detta mitt yttrande finge åtfölja remissen till grundlagsutskottet.

Men jag ber ännu att få uttala den önskan, att utskottet i en sak av den vittgående betydelse som denna skall lyckas komma till nödig endräkt eller, låt oss hellre säga, kompromiss, ty utan eftergifter och jämkning, och framför allt utan vilja därtill, bli vi en gång till stående med frågan oavgjord, till skam för oss själva och för vårt folk.

Ed. Eklund: Jag vill icke i onödan förlänga en diskussion, som i varje händelse torde bliva utdragen, och jag vill icke upprepa argument, som otaliga gånger anförts såväl i lantdagen när frågan tidigare varit före som framför allt i tidningspressen. Jag vill kort och gott meddela min ståndpunkt i den centrala frågan. Jag håller på monarkin nu såsom förut; jag har icke i detta avseende påverkats av alla de omstörtande händelser, som under det senaste halvåret inträffat i världen och även bragt frågan om monarkin i vårt land i ett fullkomligt nytt läge.

Ja, det är så att mäktiga troner ramlat i Europa och att nya republiker uppstått. Man hänvisar till dessa företeelser och framställer dem såsom bevis för att utvecklingen ohjälpligen går i den republikanska riktningen och att monarkin såsom statsform är för framtiden utdömd. Men jag tror ej så mycket på denna utvecklings beständighet, jag tror vi ej här se ett uttryck för något i världshistorien rådande förnuft. Nej, jag tror de strömningar, som nu råda, till mycket stor del äro tillfälliga, och vad förnuftet vidkommer har man sällan sett mindre därav än i dessa dagar, ty hela denna utveckling, om man kan tala om en utveckling, går i oförnuftets, anarkins, trötthetens och tygellöshetens tecken. Att Tyskland t. ex. också blivit republik i samband med alla de händelser, som bragt det till den bolschevikiska anarkins rand, bevisar ingenting till republikens förmån. Den republikanska statsformen framstår här närmast såsom en ömklig nödmast, som man rest upp efter det den gamla stolta riggen slitits sönder i stormen, och det är ingalunda sagt att denna nödmast kommer att bibehållas när stormen bedarrat och besättningen återvunnit sina krafter. Att den republikanska principens framtid är ännu osäkrare i Ryssland och måhända i mångt annat land, behöver knappast nämnas. Jag säger än en gång: må man icke alltför mycket åberopa den rådande utvecklingen, ty sådan den nu gestaltar sig syftar den ytterst mot bolschevismen och det är Lenin, som har största skäl att triumferande hänvisa till alla de omstörtningar, som inträffat, all den upplösning som visat sig på de flesta håll.

Jag anser det vara rådligast att vänta med regeringsfrågans avgörande tills den mest upprörda tiden gått över, tills de nya förhållandena börjat stadga sig — och vi kunna utan olägenhet vänta. Vi komma utomordentligt väl till rätta med vår nuvarande regeringsform, vi behöva alls icke deltaga i den allmänna kapploppningen mellan de nya stater, som nu skynda sig att skapa hypermoderna författningar. Tvärtom är det skäl att

betona, att vi ej stå på samma plan som tjeckoslovakier, letter, ester och georgier. Må vi låta världen se att vi äro en stat med gammal stadgad rättsordning. Det är i själva verket ovanligt förnämt att hava en regeringsform, som i huvudsak stammar från 1772. Det är något som är ägnat att ingiva respekt i främmande länder, framförallt i de anglosachiska, som representera en gammal och fast tradition även på detta område.

Jag vet mer än väl huru opinionen ligger i lantdagen. Jag vet att det stora fleretalet håller på republik, men jag gör vad jag kan för att hävda min egen åsikt; det är min oförytterliga rätt. Jag skall åtminstone söka medverka till att en republikansk regeringsform icke blir antagen vid denna lantdag.

Ed. Juutilainen: On kerrottu että edellinen puhuja, ed. Eklund olisi viime vuoden surullisen kuuluisan kuningasidean keksijä ja jos niin on, niin täytyy tunnustaa, että hän sentään vielä koettaa pysytellä uskossaan, vaikka hänen uskonveljensä ja toverinsa jo alkavat siinä horjua. Toisaalta hänen puheensa ilmeisesti osoittaa, että koko kuningashanke oli sairaaloinen ilmiö ja sen esittäjä on itse myöskin sellainen ilmiö tässä eduskunnassa. Uhkaukset, että hän tekee kaikkensa estääkseen tasavaltaisen hallitusmuodon tuleamista, eivät toivottavasti tule mitään vaikuttamaan. Haluaisin kuitenkin kysyä, kuuluuko ed. Eklund siihen aktiiviseen komiteaan, jonka kerrotaan edelleen toimivan kuninkaan Suomeen saamiseksi? Mainitaan olevan eräitä pistekohtia Pohjoismaissa, missä tällä aktivistisella komitealla on toimihenkilöitä ja olisi täysi syy nykyisellä oikeuskanslerilla ryhtyä myös ottamaan selvää, minkä verran Suomessa on tämälapsia hankkeita olemassa.

Vaikkapa minulla samoin kuin ed. Estlanderilakin on tilaisuus perustuslakivaliokunnassa asiaa käsitellä, niin kun ed. Estlander katsoi asiakseen käyttää täällä puheenvuoroa, minä seuran tässä hänen esimerkkiään.

Ed. Estlander teki pääasiallisimman muistutuksen tasavaltalaista hallitusmuotoa vastaan siinä, että eduskunta sen mukaan valitsee presidentin. Kuningaskuumeen ollessa kaikkein pahimmillaan viime kesänä tuotiin heidän taholtaan esiin tasavallan suurimpana heikkoutena se, että kansaa väsytetään alituisilla presidentinvaaleilla. Sitä varten ne kerta kaikkiaan tahtoivat säästää Suomen kansaa ja valita tälle maalle kuninkaan. Nyt on hallitus samoin kuin perustuslakivaliokuntakin koettanut säästää kansaa liiallisilta vaaleilta ja sen mukaan aikunut jättää presidentin

valitsemisen eduskunnalle. Näin ollen siis pitäisi entisten sekä nykyisten monarkistien olla tyytyväiset siihen, että tasavaltalaiset ovat tulemassa siinä kysymyksessä vähän niinkuin heidän kannalleen. Mitä itse asiaan tulee, niin tosiaankin lienee hiukan vaikea saada presidentin vaaleja välittömästi toimitetuksi syystä, että meidän kansamme ei näytä olevan erikoisen halukas personalitiikkaan, jollaista se suureksi osaksi tulisi olemaan. Että presidentin valitsee Suomen kansa, on itsestään selvä vaikka sen valitsee eduskuntakin, sillä silloin kun vaaleihin lähdetään, tiedetään, että nämä edustajat tulevat myös valitsemaan presidentin. Valitsijoilla on silloin jo tilaisuus ottaa tämäkin seikka varteen ja sen mukaan määrätä eduskunnan kokoonpano. Vaaleihin osanotto tulee varmaan olemaan entistä vilkkaampi niinä vaalikausina, jolloin tiedetään eduskunnan valitsevan presidentin.

Mitä muihin ed. Estlanderin muistutuksiin tulee, niin niihin minä en halua sanottavasti tässä yhteydessä kajota. Hallitus on kumminkin esityksessään antanut mielestäni liiaksi perää ruotsalaisten eristäytymispyynteille, kun se on sisällyttänyt tähän osittain samoja myönnytyksiä, joita monarkinen hallitus aikoinaan teki saadakseen ruotsalaiset yhtymään yhteiseen rintamaan silloista politiikkaa ajamaan. Mielestäni on 19 § tässä esityksessä aivan tarpeeton samoin kuin myöskin se, että annetaan itua ruotsalaisen sotajoukon syntymiselle maassamme, mikä käy ilmi 73 §:stä. Erittäin vaarallinen kohta hallituksen esityksessä on 26 §:ssä. Siinä hallitus tahotoisi antaa presidentille oikeuden armon myöntämisen ohella määrätä ettei syytettä ole ajettava erinäisissä rikostapauksissa. Nykyinen väliaikainen ylimmän vallan haltija on jo käyttänyt tällaista valtaansa, käsittääkseen kansamme suurimman osan oikeustuntoa loukkaavasti. Hän on nimittäin kieltänyt syytteen ajamisen erästä maankavaltajaa vastaan, joka viime kesänä istui tässä eduskunnassa ryhmänsä suostumuksella ja joka on asetettava aivan yhdenarvoiseksi muitten jo tuomittujen maankavaltajain kanssa. Kun oikeusistuimet näet aikoivat nostaa syytteen Sundblomia vastaan, niin kenraali Mannerheim kielsi yksinkertaisesti syytettä ajamasta. Ettei tämän tapainen menettely voisi tulla missään tapauksessa vastaisuudessa käytäntöön, on mielestäni eduskunnan poistettava hallituksen esityksestä se kohta, jossa tällainen oikeus presidentille myönnettäisiin.

Yleensä hallitusmuotoesitys on luettelo virkamiesten oikeuksista ja niiden oikeuksien sekä aseman turvaamisesta. Jos katsotaan melkein mi-

tä pykälää tahansa, niin siinä aina puhutaan vain siitä, kuinka minkin virkamiehen asema on turvattava. Sensijaan kansalaisyhteisyyksille on tässäkin hallituksen esityksessä kiinnitetty varsin niukalti huomiota. Mutta niin kaiketi se tulee olemaan, että virkamiesten asema pitää aina ensin tulla turvatuksi ja sitten vasta kansalaisten asema.

Pyytäisin vielä mainita yhden ehdotuksen, joka mielestäni olisi syytä ottaa harkittavaksi. Tässä samoin kuin kaikissa tasavaltalaisissa hallitusmuotoesityksissä esiintyy eräs vieras nimitys, nimi presidentti. Nyt kumminkin lienee niin laita, että 90 % Suomen kansasta ei osaa tätä sanaa lausua. On totta, että kielessämme on muitakin vieraita nimityksiä. Mutta mitä syytä olisi nyt maan ensimmäisen miehen nimitykseen sisällyttää muukalainen sana. Presidenttejä nykyisin on jo vaikka kuinka monta. Hovioikeuksissa on presidenttejä, korkeimmassa oikeudessa ja hallinto-oikeudessa on j. n. e. Presidentti-sana ei täydellisesti osota sitä, mitä tässä tarkoitetaan, että on kysymys valtion ensimmäisestä miehestä. Myöskään, mikäli kielitieteilijät ovat selittäneet, ei presidentti-sana ole mikään niin erikoisen jalostettu sana, että sitä senvuoksi sietäisi juurruttaa suomenkieleen. On selitetty, että Ranskassa jokikisen kokouksen puheenjohtaja on presidentti. Kun asia on näin, niin olisi mielestäni syytä ottaa presidentti-nimen tilalle aivan suomalainen sana ja sellainen olisi „esimies”, tai „valtakunnan esimies”. Tätä vastaan väitetään, että myöskin esimiehiä on paljon olemassa, on kunnan esimiehiä, holhouslautakunnan esimiehiä j. n. e. Mutta kun vetää tämän rinnalle, että Ranskassa sanotaan kaikkien kokouksien puheenjohtajia presidenteiksi, niin sillä voi puolustaa aivan hyvin, että me voisimme ottaa käytäntöön sanan „esimies”.

Vielä pyydän saada kiinnittää huomiota eräseen seikkaan, joka on alkanut myöskin näinä päivinä tulla taas uudelleen esille. Erinäisissä sanomalehdissä on leimattu sen, että eduskunta valitsee presidentin, osottavan, että me pyrimme eduskuntadiktatuuriin. Ja vielä on menty niin pitkälle, että kaikki ne, jotka asettuvat tässä hallituksen esityksen kannallekin, ne ovat punaisia. Kokoomuspuolueen pää-äänenkannattaja tänä aamuna kirjoitti, että punaisilla nyt on outoja meininkkejä mielessä, ne aikovat viedä asiat siihen, että eduskunta valitsee presidentin. Tällainen puhe on tosiaankin täydellisesti edesvastuutonta puhetta. Olisi nyt jo syytä, että sentapaisista iskunoista luovuttaisiin, kun, mikäli minä olen huomannut, tässä eduskunnassa on erikoisen paljon vilpöntä halua, että hallitusmuoto nyt saa-

taisiin ja kunnollinen saataisiin. Liiallisia vaatimuksia hallitusmuotoon nähden ei ole mielestäni vasemmaltakaan päin tullut esiin, kun asia on ollut käsittelyn alaisena. Tämän vuoksi sellainen provoseeraaminen, jota kokoomuspuolue on alottanut taas harjoittaa, on turmiollista tälle maalle. Ja minä pyydän vielä huomauttaa, että niiden „punaisten” joukkoon, joiksi kaikki ne, jotka asettuvat tämän hallitusmuodon taakse, tulee yksin valtionhoitajakin, sillä hänen nimensä on tämän hallitusmuotoesityksen alla ja hän on hyväksynyt senkin, että eduskunta saa valita presidentin. Aikooko kokoomuspuolue hänetkin ruveta leimaamaan muiden syntisten joukkoon!

Näillä muutamilla huomautuksilla minä yhdyin siihen toivomukseen, että eduskunta aivan lähinäpäivinä, lähiviikkoina, saisi aikaan hallitusmuodon Suomelle. Siihen, niinkuin jo mainitsin, on nyt jo olemassa erittäin suuret edellytykset, jos vain ei oikeiston taholta ryhdytä provoseeraamaan siihen, että asia menisi karille.

Ed. M a n t e r e: Minä en puolestani tahdo kaikkota nyt esilläolevan lakiehdotuksen yksityiskohditiin, enempiä niihin itsessään kylläkin tärkeisiin, joista useat edelliset puhujat ovat lausuneet ajatuksensa, kuin muuhunkaan, joista eduskunnassa saattaa ilmetä kylläkin toisistaan eroavia mielipiteitä. Pyysin puheenvuoroa lausuakseni vain lyhyesti vilpittömän mielihyväni sen johdosta, että uusi tasavaltainen hallitusmuotoesitys nyt on eduskunnalle annettu. Eduskunnan samoin kuin Suomen kansan valtava enemmistö, käsittäen tämän suureksi tapahtumaksi historiallisessa kehityksessämme, on varmaan mitä suurimmalla tyydytyksellä vastaanottanut nyt käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen, eduskunnan käsiteltävänä olevista lakiehdotuksista verrattomasti tärkeimmän, ja nähnyt mielihyvällä, että niin hyvin valtionhoitaja kuin valtioneuvosto tässä ovat päässeet yksimielisyyteen. Entistä varmempi toivo on nyt olemassa, että uusi hallitusmuoto ennenpitkää saadaan maalle säädetyksi ja ettei se välitillä, jonka haitoista jo viime kesänä useaan kertaan ja varsinkin oikeiston taholta ponnekkaasti huomautettiin, enää tule pitkälle jatkuamaan. Minäkin puolestani yhdyin ed. Schaumanin lausumaan toivomukseen, että niin hyvin perustuslakivaliokunnassa kuin myöhemmin eduskunnassa eri katsantokantojen edustajat pääsevät sikäli yksimielisyyteen että uusi hallitusmuoto saadaan viipymättä maalle säädetyksi, jota minä puolestani pidän meidän valtakunnallemme niin hyvin ulkoisessa kuin sisäisessäkin suhteessa erittäin tärkeänä.

Ed. E s t l a n d e r: Herr Juutilainen har på ett sätt, som visat hela den nationalistiska begränsningen i hans tankegång, fördristat sig att mot före detta lantdagsmannen Sundblom framkasta en infam beskyllning. Det är ej första gången denna beskyllning halkat över hans läppar och tyvärr har han ej heller varit ensam om den. Redan tidigare har den svenska gruppen haft tillfälle att precisera sin ståndpunkt till den politik, som herr Sundblom representerat, och särskilt har jag personligen varit i tillfälle att söka värja herr Sundblom mot beskyllningen för landsförräderi och andra dylika beskyllningar, som nu återigen upprepas. Det var också då tillfälle att framhålla hurusom ingalunda ett strafftillvägagående gentemot herr Sundblom kunde eller borde komma i fråga. Herr Juutilainen torde numera vara en av de få, som icke förstår varför detta åtal mot herr Sundblom nedlades; det var därför att det skulle blivit en skandal för dem som väckt åtalet.

Ed. P. V i r k k u n e n: En voi olla julkilausumatta syvää valitteluani sen johdosta, että käsiteltävässä vakavassa ja vuosisataisessa asiassa on voitu tässä eduskunnassa esittää niin kevytmielinen ja provoseeraava lausunto, kuin minkä ed. Juutilainen on antanut. Se ei ole omiansa edistämään sovintoa ja yhteisymmärrystä esilläolevassa suuressa kysymyksessä. Mutta tällaisesta vastuuttomasta lausunnosta huolimatta minä toivon, että yhteinen pohja suuren asian käsitteilylle kumminkin on löydettävissä.

Ed. J u u t i l a i n e n: Lausun sen toivomuksen, että ed. Paavo Virkkunen pitäisi moraalisuarojaan läheiselle sukulaiselleen, erälle toiselle Virkkuselle, joka on sen lehden päätoimittaja, joka on taas alottanut provoseerauksen tasavaltaa ja uutta hallitusmuotoa vastaan.

Ed. P r o c o p é: Lantdagsman Juutilainen trädde upp som en högre makt och snärtade till höger och vänster, men det blev nog så att han fick glädja sig såsom kusken åt smällen. Emellertid måste ett par punkter i lantdagsman Juutilainens andragande närmare beröras. Det ena var påståendet om illojala monarkiska konspirationer från aktivistiskt håll. Jag har alltid varit monarkist och jag tillåter mig fortfarande tro att den monarkiska idén är förnuftigare för vårt folk än den republikanska. Men jag vågar påstå, att någon illojalitet från monarkistiskt håll varken förekommit, förekommer eller kommer att förekomma. För övrigt måste jag säga att det för-

vånar mig i någon mån att lantdagsman Juutilainen så upprörde sig över herr Sundbloms benådning. Det äro säkerligen många som på det allra skarpaste fördöma Sundblom, men jag kan inte förstå att lantdagsman Juutilainen skall vara så ledsen över att detta mål nedlades, då tack vare nedläggandet på samma sätt vi genom en bakport fingo in i denna kammare en annan person, om vilken de påståenden, som lantdagsman Juutilainen använde, betydligt bättre kunde tillämpas. Jag har ej kunnat finna att lantdagsman Juutilainen i sistnämnda fall skulle hava känt sig upprörd i detta fall över målets nedläggande. För övrigt yttrade lantdagsman Juutilainen i sitt andragande att presidentvalet är framför allt en personfråga, d. v. s. en fråga om personliga intressen, med andra ord om personliga intriger. Jag fruktar att lantdagsman Juutilainen med dessa ord fällt domen över den republikanska tanken sådan som den framstår i förslaget till regeringsform.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Pöydällepano.

2) Ehdotuksen laiksi eräistä Suomen uudesta valtio-oikeudellisesta asemasta johtuvien nimityksien muutoksista.

sisältävä hallituksen esitys n:o 18 esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Seuraava istunto on huomenna torstaina kello 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 7,05 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.